

καλλιτεχνική στείρωσις επικρατεῖ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ διασωθῇ ἀνεπηρέαστος καὶ ἡ ἡθάσκουσα ἐτι νεοελληνικὴ φιλολογία τοῦ ἡμετέρου Ἑθνους, ὅπερ ἄρτι ἀναχωρενθὲν κατόπιν μακραιώνων ιστορικῶν περιπετειῶν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον δ' ἐπενέργειαν τοῦ ἐπιπνέοντος εὐρωπαϊσμοῦ ὑποκείμενον, ἀπεκδέχεται ἔξωθεν καὶ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην φιλολογικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτοῦ ῥοπὴν καὶ διατύπωσιν. Βεβαίως τὰ συμπτώματα ταῦτα οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐκπλήττωσιν ἢ νὰ ἀελοπίζωσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ φιλολογικοῦ μέλλοντος τοῦ Ἑθνους. Τὰ σημεῖα παρέρχονται, ἀλλ' ἡ ἰδέα ζῇ καὶ δεσπόζει. Τὸ Ἑλλ. ἔθνος, ὅπερ ὡς ἰδέα ἐπέζησε καὶ διῆλθε πάσας τὰς ιστορικὰς ἐξελίξεις τῆς ἀνθρωπότητος, διανύει ἤδη περίοδον δοκιμασίας, εἰδός τι πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναζυμώσεως, ἐστερημένον ἐτι ἰδίων τύπων καὶ ἰδίων γνωρισμάτων ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ δὴ καὶ τῷ φιλολογικῷ. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐν τούτοις ἐν τῇ ἡδὴ ἀναπτυσσομένη καθολικῇ αὐτοῦ ἐργασίᾳ κέκτηται πολύτιμα καὶ ἀναφαίρετα κεφάλαια, ὅσα ἐκληροδότησεν ἡμῖν ἡ ἀγῆρως εὐκλεία τῆς ἀρχαιότητος.

Αἱ ἀνεξάντλητοι πηγὰς τῆς προγονικῆς γλώσσης, τῆς τέχνης, τῆς φιλολογίας, τῶν μεγάλων παραδόσεων καὶ τῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων αὐτοῦ, εἰσὶν ἐπίζηλα ἐφόδια τοῦ Ἑλληνικοῦ μέλλοντος. Αἱ αὐτῶν, ἐκμεταλλενομένων καὶ ἀνακαλλιεργουμένων ἀδιαλείπτως, θέλει ἀνατηρόβητος, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀποκτήσῃ ἰδίαν Ἑθνικὴν σφραγίδα καὶ τύπον ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις τοῦ τε ὕλικου καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου αὐτοῦ.

Ὑπὲρ τοῦ μεγάλου λοιπὸν τούτου οἰκοδομήματος τοῦ μέλλοντος εὐτυχῆς θέλει λογισθῇ καὶ ὁ ἡμέτερος «Ἀπόλλων» ἂν δυνηθῇ νὰ συνεισενέγκῃ ἐν λιθάριον εἰς τὸ φιλολογικὸν αὐτοῦ τμήμα. Πρὸς τοῦτο οὐ παύσῃται ἀμιλλώμενος ὅπως καταστῇ κέντρον τερπνῆς καὶ ἐπωφελοῦς διαανοητικῆς συνεργασίας, περισυλλέγων ὅ,τι ἀγνώτερον καὶ εὐοσμότερον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὁ νεώτερος ἡμῶν Παρρασός.

Τελεντῶν ἐπαναλαμβάνω νὰ ὁμολογήσω καὶ πάλιν ὅτι αἱ αὐθόρμητοι καὶ εἰλικρινεῖς ἐκδηλώσεις τῆς πρὸς τὴν ἐμὴν συμφορὰν συμπαθείας τῶν τε συνδρομητῶν καὶ τῶν συνεργατῶν τοῦ «Ἀπόλλωνος» εἰσὶν ἡ γλυκύτερα ἀληθῶς δι' ἐμὲ ἀνακούφισις, ἀκτίνες παρηγόρου φωτός, οὗ πρωτίστως αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ψυχῇ συντετριμμένη ὑπὸ τὸ πνικρὸν καὶ ἄλυτον σκότος, ὅπερ περιέβαλε καὶ περι-

βάλλει τὰ ωραιότερα τοῦ βίου μου ἔτη. Ἐὰν ἀδυσώπητος μοῖρα, μεταβαλοῦσα ἐν ἀνυπόπτῳ στιγμή τὴν ὀνειροπόλον τῆς ἡβῆς μου Ἐδὲμ εἰς στυγρὴν καὶ φρικώδη κόλασιν, μὲ κατεδίκασεν εἰς τὸ μαρτύριον τῆς ζωῆς, ἥτις μόνον ὡς πολυδαίδαλον φανταστικὸν ὄνειρον διέρχεται πρὸ τῶν ἐσβεσμένων ὁμμάτων μου. Ἐὰν ὁ βίος δὲν ἔχῃ πλέον δι' ἐμὲ φῶς καὶ ἥλιον, ἄνθη καὶ χρώματα καὶ καλλονὰς, ἀλλὰ κἂν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ συμφορὰ μου ἀντηχεῖ εἰς τόσας εὐγενεῖς ψυχὰς καὶ εὕρισκει ἀνοικτὰς τόσας συμπαθεῖς καρδίας εἰς συντριβὴν καὶ δάκρυα καὶ παραμυθίαν, μοῦ ἐλαφρύνει τὸ βάρος τῆς ζωῆς, μὲ θωρακίζει δι' ἐγκαρτερήσεως κατὰ τῶν ἀγώνων αὐτῆς, μοῦ θάλλει δὲ καὶ μοῦ φωτίζει τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ ἀγροτέρου φωτός τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος.

Ἐντεῦθεν ἀντλῶν θάρρος καὶ πεποιθὼς ἐπὶ τὴν μετριοπαθῆ ἐπιχειρίαν τῶν φίλων τοῦ «Ἀπόλλωνος», συνεχίζω τὸ πολύμοχθον ἀλλ' ἐνταύτῳ καὶ παρήγορον ἔργον τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.

Ἐν Πειραιεῖ, κατὰ Μάϊον 1886.

Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΣΚΩΤΩΝ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΠΟΙΚΙΛΟΧΡΩΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΥΠΟ

ΑΓΝΗΣ Ι. ΣΜΙΘ

Αἱ τῶν Παρισίων ῥάπτριαι μεταβάλλουσι πολλάκις τὸν συρμὸν τῶν καλλωπισμῶν, τῶν κοσμοῦντων τὰ γυναικεῖα φορέματα. Ἐκάστη χώρα, πάντα τὰ ζῶα, καὶ πάντα τὰ φυτὰ, φορολογοῦνται ἐπαλλάξ ἵνα ὑψώσῃ τὴν ἐπιβρόχην τῆς καλλονῆς. Ἀλλ' αἱ εὐγενεῖς κυρίαι, αἱ περιβαλλόμεναι τοσούτους πολυτελεῖς κόσμους, ὀλίγιστα φροντίζουν περὶ τῶν στρουθοκαμήλων, τῶν μυιοτροχίλων, τῶν φωκῶν, τῶν ἀλωπέκων, ὧν οἱ στολισμοὶ μεταφέρονται εἰς τὰ ἐνδύματά των.

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἀδιστάκτως ὡς πρὸς τὰ μάλλινα κοσμήματα, τὰ περικαλύμματα καὶ ἐπώμια τῶν ὁποίων τόσῳ περιζήτητα εἶνε τὰ κατασκευαζόμενα ἐν Σκωτίᾳ. Γνωστὸν εἶνε ἴσως μόνον εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς Βασιλείσης Βικτωρίας, ὅτι πᾶσα γραμμὴ καὶ πᾶν χρῶμα τῶν ὑφασμάτων τούτων ἔχει τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ θεία αὐτῶν ἀνακαλεῖ εἰς πάντα αὐτόχθονα Σκῶτον ἐπεισὸδιόν τι τῆς τῶν συμπατριωτῶν του ἀνδρείας.

Ἴνα ἐξηγήσωμεν τοῦτο σαφῶς, δεόν νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὅτι ἕκαστον εἶδος τοῦ tartan, δη-

λαδὴ τῶν ποικιλοχρῶν μαλλίνων ὑφασμάτων, ἐφορεῖτο παλαιὸν ὑπὸ τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογενείας, καὶ ὅτι τὸ ὄνομα ἐνὸς Σκώτου ἐγνωρίζετο οὕτως ἀρκετὰ ἐκ τοῦ χρωματισμοῦ τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ, πρὸ τῆς καταργήσεως τῆς ἐθνικῆς ἐνδυμασίας, δηλαδὴ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 18ης ἐκατονταετηρίδος. Καὶ ἵνα ἐξηγήσωμεν τοῦτο σαφέστερον δεόν νὰ εἰπωμεν ὀλίγα περὶ τῆς ἱστορίας τῶν φρατρῶν (clans) τῆς ὀρεινῆς Σκωτίας.

Ὡς γνωστόν, τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου Βρεττανίας, δηλαδὴ ἡ Σκωτία, ἦτο αὐτόνομον βασιλεῖον μέχρι τοῦ ἔτους 1603 ὅτε ἠνώθη μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τοῦ βασιλείου τῆς Σκωτίας Ἰακώβου τοῦ 5', υἱοῦ τῆς δυστυχοῦς Μαρίας, διαδεχθέντος τὴν Βασίλισσαν Ἐλισάβετ, διότι ὁ παππὸς τοῦ Ἰακώβου Ε', τῆς Σκωτίας, ἐνυμφεύθη τὴν περιγικέσσαν Μαργαρίταν θυγατέρα Ἐρρίκου Ζ'. Τὰ δύο κοινοβούλια ἠνώθησαν ἐν ἔτει 1717 ἡ δὲ Σκωτία φυλάσσει μέχρι σήμερον τὴν ἐθνικὴν Ἐκκλησίαν της, καὶ τὸν κώδικα τῶν νόμων της, περὶ τῶν ὁποίων καυχᾶται ὅτι εἶνε παρὰ πολὺ δικαιότεροι καὶ ἀπλούστεροι ἢ οἱ νόμοι τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Σκωτία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ βορειότερον περιέχει ὑψηλὰ ὄρη, καὶ ἀναριθμήτους λίμνας, ὀνομάζεται δὲ, κατ' ἐξοχὴν, τὰ Ὀρη (The Highlands). Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε τῷ ὄντι Κελτικῆς καταγωγῆς, ἐν ἐπιμειξίᾳ τῆς Νορσικῆς, ἐν ᾧ οἱ κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς Σκωτίας εἶνε ἐν μέρει Σάξονες, καὶ ἐν μέρει Κέλτοι. Τὸ μεσημβρινὸν μέρος ἔχει ἐπίσης πολλὰ ὄρη, ὅχι δὲ τόσῳ ὑψηλὰ ὥστε τὰ τῶν Highlands.

Καὶ ἀμφότερα μὲν εἶνε κοιτίδες τῆς ποιήσεως καὶ τῶν μύθων, τὰ δὲ Highlands ἀπολαύουσι φυσικῶς τῆς μεγαλειότητος δόξης ὡς παρέχοντα μέγα πλῆθος ἡρώων εἰς τοὺς στρατοὺς. Μέγιστον καύχημα τῶν Σκώτων, εἶνε ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς ἔχει πατήσει τὴν γῆν των πέραν τῶν ὄρεων Grampians, καὶ οὕτως οἱ Highlanders τυγχάνουσι τὸ μόνον τῆς Εὐρώπης ἔθνος τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἔκαμψε τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν ξένου νικητοῦ.

Ἡ ἰδίᾳ γραφικὴ ἐνδυμασία τῶν Highlanders, εἶνε ἀρκετὰ γνωστὴ εἰς τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἀλβάνων καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων στολὴν, διαφέρει δὲ μόνον ἀπ' αὐτῆς, ὅτι αἱ μάλλιναι περικνημίδες λήγουσαι ὑπὸ τὰ γόνατα, καὶ μὴ φθάνουσαι μέχρι τοῦ κρασπέδου τῆς φουστάνελλας (kilt) ἀφίνουσι ταῦτα γυμνά. Ὁ δὲ μέγας μανδύας ἢ pleid, ὁ ἐπὶ τοῦ ὤμου πορπούμενος εἶνε καὶ εὐχάριστος καὶ χρήσιμος ἐν τοῖς ψυχροῖς κλίμασιν. Σημειωτέον ὅτι ἡ τζακέτα τῶν Ἀλβανῶν καὶ ἡ τῶν Highlanders ἔχει ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα.

Πόθεν ἤραγε δύο ἔθνη κατοικοῦντα εἰς μέρη τῆς Εὐρώπης πόρρω διεστώτα ἀλλήλων ἔχουσιν ἐνδυμασίας σχεδὸν τὰς αὐτὰς κατὰ τὸ σχῆμα; Παρατηροῦμεν π. χ. ὁμοίαν στολὴν ἐπὶ τινῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ ἐνὸς ἐνδόξου ἀγαλματος κειμένου σήμερον ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ τῶν Ἀθηνῶν, διότι οὐ μόνον ἡ ἀναβολὴ τοῦ

ἐν λόγῳ ἀγάλματος, ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸ Σκωτικὸν kilt ἀλλὰ καὶ ἡ χλαμὺς κεῖται ἐπὶ τοὺς ὤμους ὡς τὸ pleid. Ἰδοὺ ἡ θεωρία τοῦ Sobieshi Stuart.

Ἡ ἀναβολὴ τῶν ὀρειβατῶν Σκώτων εἶνε παναρχαία. Ἐν ταῖς τοῦ Τακίτου ἡμέραις, ὀπλοφορῶν Σκώτος, ταξιδεύων ἐν Βελγίῳ ἢ ἐν Γερμανίᾳ, δὲν ἐτύγχανεν ἀντικείμενον θαυμασμοῦ, διότι ἡ ἐνδυμασία του δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τῆν τῶν ἐντοπίων. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης ἐκατονταετηρίδος ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἐφόρου ὁμοίον τι.

Διὰ τοῦτο οἱ ξένοι περιηγηταὶ καὶ οἱ ἱστοριογράφοι δὲν ποιοῦνται μνείαν τῆς στολῆς ταύτης μέχρι τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἐκατονταετηρίδος, ὅτε, τοῦ ἐν Εὐρώπῃ συρμοῦ μεταβληθέντος, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν των, ὡς περιέργως. Παρόμοιον φαινόμενον μᾶς παρέχει ἡ τῶν Ἰσπανῶν ἐνδυμασία, ὁ πέλος, ὁ μανδύας καὶ ὁ ὑπενδύτης, τὰ ὁποῖα ἦσαν γενικὰ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐν τῇ δεκάτῃ ἑκτῇ καὶ τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ ἐκατονταετηρίδι.

Ὅθεν ὁ πρῶτος ἱστοριογράφος, ὅστις ἀναφέρει τι περὶ τῆς τῶν Σκώτων ὀρειβατῶν ἀναβολῆς, εἶνε ὁ λόγιος παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Ἰακώβου 5' (ἐν τῇ τῆς Ἀγγλίας Ἱστορίᾳ Ἰακώβου Α') υἱοῦ τῆς δυστυχοῦς Μαρίας. αἱ ὀρειβάται, λέγει, ἀγαπῶσι τὰ φερέματα τὰ ποικιλόχροα, μάλιστα τὰ φέροντα μακρὰς γραμμὰς διαφόρων χρωμάτων. Ἀγαπῶσι παρὰ πολὺ τὸ πορφυροῦν καὶ τὸ κυανοῦν. Πολλὰ δὲ τῶν ὑφασμάτων αὐτῶν εἶνε καστανόχροα ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ χρῶμα τῆς ἐρείκης, ὥστε ὅταν κοιμῶνται οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς δὲν προδίδονται ὑπὸ τοῦ τῶν plaids τῶν χρώματος.

Δεύτερον πρόβλημα εἶνε, πῶς συμβαίνει, ὅτι ἐκάστη φράτρα ἢ οἰκογένεια εἶχεν ἴδιον γνώρισμα ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων αὐτῆς. Ἐκ τῶν ἐν λόγῳ γνωρισμάτων ὑπάρχουσι τινὰ μετὰ χρώματα βαθέα ἱκανῶς κατὰλληλα νὰ κρύπτωσι τὸν φοροῦντα αὐτὰ ἀπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν προσοχῆς, ἄλλα δὲ παρουσιάζουσι τὰ λαμπρὰ ἐρυθρὰ, ἄλλα δὲ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην, ὅτι οἱ φοροῦντες ταῦτα ἦσαν ἀνδρείοτεροι τῶν ἄλλων. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα τῆς ἐθνικῆς στολῆς γενικευθείσης, βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ἔριον ἐνήθετο καὶ ἐχρωματιζέτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐκάστη κοιλὰς εἶχεν ἴδιον ὕφαντὴν, πιθανόν, ὅτι ἐκαστος αὐτῶν εἶχεν ἴδιον δεῖγμα χρωματισμοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ τῆς κοιλᾶδος φράτρα υἰοθέτησε τὸ οὕτω κεχρωματισμένον δεῖγμα, κληροδοτήσασα αὐτὸ εἰς τὰς ἀκολουθήσας γενεάς. Καὶ πιθανόν εἶνε, ὅτι τὰ χρώματα αὐτοῦ καθωρίσθησαν ἀπὸ τῶν φυτῶν τῶν φυομένων ἐν τῇ κοιλᾷ καὶ παρεχόντων τὰς βαφὰς των πρὸς χρῆσιν.

Ὁ φεουδαλισμὸς ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς Highlanders, τοὺς μὴ ἐντελῶς ὑπηκόους τῇ ἐν Ἐδιμβούργῳ κυβερνήσει. Ἡ διοργάνωσις αὐτῶν ἦτο τόσῳ πατριαρχικῇ ὥστε ἡ τῶν Βεδουίνων τῆς Ἀραβίας καὶ ἡ ἀφοσιώσις των εἰς τοὺς οἰκογενειακοὺς ἀρχηγούς των τόσῳ ἀπέραντος, ὥστε ἐὰν ἐκεῖνος ἀνῆκεν εἰς τὴν μερίδα τοῦ βασιλέως, πάντες οἱ φέροντες τὸ ὄνομα του, οἵτινες ἦσαν οἱ ἀνδρείοτατοι τῶν στρατιωτῶν, ἦσαν πρὸς

τούτοις έτοιμοι νά παρέχωσι τὰ ὅπλα καὶ τὰ σώματα των πρὸς ὠφέλειαν τῶν ξένων βασιλέων, ὅταν ἐκεῖνοι ἐτύγχανον σύμμαχοι τῆς Σκωτίας. Περίφημοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἦσαν οἱ Σκῳτοὶ σωματοφύλακες τῶν Γαλλῶν βασιλέων. Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνακτὰς των μετηνέχθη εὐκόλως εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐγγόνους τῶν βασιλέων Stuarts διωχθέντας ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας, καὶ οὕτω συνέβησαν δύο φοβεραὶ ἐπαναστάσεις, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἀντικατάστασιν τῶν τοῦ Καρόλου Γ' ἐγγόνων τῶν Stuarts, τῶν νομίμων διαδόχων, ἀντὶ τῶν τοῦ Hannover Guelphs. Ἡ δευτέρα ἐπαναστάσις σχεδὸν ἐπέτυχεν. Οἱ πτωχοὶ Highlanders ἐξεστράτευσαν γοργῶ τῷ ποδὶ μέχρι Λονδίνου, καθιστῶντες ἐκθάμβους τοὺς Ἀγγλοὺς, καθ' ὅσον δὲν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἐδώδιμα, οὐδ' ἐζήτησαν τροφὴν παρὰ τῶν ἐγγωρίων. Καὶ τοῦτο, διότι ἕκαστος αὐτῶν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ μικρὸν σάκκον ἀλεύρου ἐκ βρώμης, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔτρωγε ὀλίγον καθ' ἡμέραν. Ἦτο τῷ ὄντι ἀπίστευτος στρατεία, ὅχι δὲ πολὺ σῶφρων, διότι κατέλειπον τὸν βασιλικὸν στρατὸν, στρατηγούντος τοῦ δουκὸς Cumberland, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ἀλλὰ δέος κατεῖχε τοὺς τῆς πρωτευούσης κατοίκους· τὰ καταστήματα ἦσαν κλειστὰ καὶ ἡ μεγάλη Ἀγγλικὴ Τράπεζα ὑπεξέφυγε τὴν χρεωκοπίαν μόνον διὰ δόλου. Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπουργοὶ ἐκλείσθησαν ἐν τῷ Tower, ἑτοιμοὶ εἰς φυγὴν διὰ τοῦ βασιλικοῦ δρόμου ἀναμένοντος αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ἰστατο ἡ τύχη τῆς δυναστείας καὶ τὸ μέλλον τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. Ὁ τῶν ὀρειθῶν ἐνθουσιασμὸς ὑπερεξεχύθη, ὅταν τὰ συμβουλευμάτα ἐνὸς ἀξιωματικοῦ Lord Genge Murray διέφθειρε τὰ πάντα, προτρέποντος τὸν τούτου στρατηγὸν, πρίγκιπα Charles Edward, ἵνα ὑποχωρήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Σκωτίαν. Τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας ἦτο ἡ ἐν Culloden μάχη, ἡ κατενεγκοῦσα καιρίαν πλῆγὴν εἰς τὴν τῶν φρατρῶν δύναμιν, καὶ ἀφῆσασα τοὺς ὀρειθῶτας ἐν καταστάσει ἀπεριγράπτου δυστυχίας. Ἀλλὰ δὲν ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν ξένων, διότι ἡ ἰσχύς τοῦ στρατοῦ Cumberland ἦτο ἡ μεγάλη φράτρα Clan Campbell, ἀρχηγοῦ τῆς Argyle. Θαυμαστὴ ἦτο ἡ τῶν ὀρειθῶτῶν ἀνδρεία ὡς εἰς ἄκρον συγκινητικὴ ἡ ἀφίξις των εἰς τὸν πρίγκιπα Charles Edward Stuart, τὸν ὁποῖον ἐκρυσφν πολλὰ ἔτη, ἂν καὶ μεγάλη ἀμοιβὴ χρυσοῦ ἦτο ἡ τῆς παραδόσεως αὐτοῦ. Ἡ δὲ ὑψηλὸς, καὶ οὐχ ἥττον ἡ Σκωτία, δέον νὰ χαίρωσιν ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ των, διότι οὐ μόνον οἱ Stuart εἶχον ἀποκαταστήσῃ τὴν παπικὴν θρησκείαν των, ἐν Λονδίῳ εἶχον ἐπίσης εἰσφέρει πάλιν ὅλα τὰ κακὰ τῆς τυραννίας καὶ ἀναμφιβόλως εἶχον ἀνταμείψῃ τοὺς ὀρειθῶτας μετὰ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς ἀχαριστίας τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς ἀπογόνους τῆς βασιλείας Μαρίας. Ἀναγινώσκοντες τὴν τοῦ Καρόλου Ἐδουάρδου βιογραφίαν αἰσθανόμεθα ὅτι ὁ ἥρως οὗτος τόσων δημοτικῶν ἔσμάτων, καὶ τὸ ἀντικείμενον τόσης εἰλικρινοῦς ἀγάπης, ἦτο ὅλως δι' ὅλου ἀνάξιος τῶν θυσιῶν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ προσενηχθεισῶν. Καὶ πόσαι ἦσαν αἱ ἐν λόγῳ θυσίαι; Μεγάλῃ ἦτο ἡ ἐρήμωσις τῆς βο-

ρείας Σκωτίας μετὰ τὴν ἐν Culloden μάχην. Ὁ δούξ τοῦ Cumberland ἔπεμψε ἀποσπάσματα τοῦ στρατοῦ τοῦ πανταχοῦ, ὧν ἡ ἀσπλαγχνία ἡμιλλήθη πρὸς τὴν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Hyder Ali. Οἱ ἀρχαῖοι πύργοι τῶν περιφήμων εὐπατριδῶν, τῶν ἀρχηγῶν τῶν φρατρῶν, ἐκάησαν ὡς καὶ πολλὰ τῶν οἰκιῶν τῶν χωρικῶν. Ὑπῆρχον ἐπαρχίαι τινες, ἐν αἷς εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα μιλίων ἀδύνατον ἦτο νὰ ἴδῃ τις μίαν οἰκίαν ἢ μίαν καλύβην, ἢ ἓνα ἄνθρωπον ἢ ἓν κτῆνος. Πολλὰ γυναῖκες καὶ πολλὰ παιδία ἀπέθανον ἐξ ἀσιτίας. Ἀλλὰ δὲν μέλλομεν νὰ χρονοτριβώμεν ἐπὶ τῆς μελαντέρας τῆς Βρεττανικῆς ἱστορίας σελίδος. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν πόσῳ αὐστηρὰ ἦτο ἡ τῆς ἐθνικῆς ἐνδυμασίας ἀπαγόρευσις.

Ὅχι τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ποικιλοχρόων ὑφασμάτων χρῆσις ἐτιμωρήθη διὰ φυλακισμοῦ. Οἱ γέροντες καὶ ἀπερίσκεπτοι παῖδες ἐτουφεκίσθησαν ἐν ταῖς κοιλάσι· καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι ὅτι ἐφόρουσαν τὰ ἐνδύματα, ἅπερ μόνον γνωστὰ ἦσαν αὐτοῖς. Τοῦτο συνέβη ἐν ἔτει 1746. Τότε ἤρξατο ἡ χαλάρωσις τῶν δεσμῶν τῶν συνδεόντων τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὰ τῆς φράτρας μέλη καὶ ἐξηκολούθησε μέχρις οὐ αἱ σχέσεις των ἐγένοντο ἀπλῶς σχέσεις γαιοκτημόνος πρὸς ἐνοικιαστήν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤρχισε τὸ μέγα ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως τὸ φέρον μὲν πολλοὺς ἰσχυροὺς βραχίονας καὶ μεγαλεπηβούλους ψυχὰς εἰς τὴν Canada καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἀποσπῶν δὲ ἀπὸ τῆς φίλης μας πατρίδος τοὺς καλλίστους παράγοντας τοῦ στρατοῦ αὐτῆς.

Ἐπῆλθεν ἡ Νέμεσις γοργῶ τῷ ποδὶ. Δὲν παρῆλθον τσσαράκοντα ἔτη, ὅτε ἡ ἐν Λονδίῳ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ στρατολογήσῃ ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῆς Σκωτίας καὶ νὰ σχηματίσῃ συντάγματα φοροῦντα πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ των τὴν ἐθνικὴν στολὴν. Πολλοὶ εὐπατρίδαι, Ἀγγλοὶ, καὶ Σκῳτοὶ ἀνεβλήθησαν τὴν ἐν λόγῳ στολὴν μόνον πρὸς ἐπίδειξιν, καὶ ἡ ἀπαγόρευσις ἠκυρώθη ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου. Εὐκόλον μὲν ἦτο τὸ νὰ κατασκευάζωσι τὰ ἀρχαῖα πολυποίκιλα ὑφάσματα, ἀλλ' οὐχὶ ἐπίσης στερεὰ, διότι ἀπὸ εἰκοσι πέντε ἐτῶν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ὑφάνται τῶν κοιλάδων ἀπέμαθον τὴν τέχνην των, καὶ ἡ βιομηχανία εἰς μάτην προσεπάθησεν, ἵνα παραγάγῃ ὅμοια τόσῳ στερεὰ καὶ ἀντέχοντα εἰς τὴν κακοκαιρίαν. Καὶ φυσικῶς οἱ νέοι κατασκευασταὶ ἤκιστα κατώρθωσαν νὰ θέσωσι καταλλήλως ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων τοὺς διακριτικοὺς χρωματισμοὺς ἐκάστης οἰκογενείας. Πολλοὶ χωρικοὶ καὶ πολλοὶ ποιμένες μὴ δυνάμενοι νὰ εὗρωσιν ἐν τοῖς ἐν Inverness καταστήμασι τὰ χρώματα τῆς φράτρας αὐτῶν, προετίμησαν νὰ προμηθεύωνται τὰ Ἀγγλικά φορέματα καὶ ἀδιάβροχα ἐπανωφόρια ἢ ν' ἀγοράζωσιν ὑφάσματα μὴ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν οἰκογένειάν των. Καὶ οὕτως ἡ γενικὴ τῆς ἐθνικῆς ἐνδυμασίας χρῆσις δὲν εἰσῆχθη πάλιν.

Ἐκλιπόντος τοῦ τῆς ἐπαναστάσεως φόβου, καὶ τῆς τῆς Hannover δυναστείας παγιωθείσης, δὲν ἐβράδυνεν ἡ Βρεττανικὴ κυβέρνησις νὰ διείδῃ τίνα σπουδαῖα κεφάλαια προσεκτῆσατο

ἐν τοῖς Σκωτικοῖς ὄρεσι διὰ τὴν στρατολογίαν τῆς. Πάντα τὰ ἔθνη ἔχουσι τὰ προτερήματά των ἐν τῷ πολέμῳ, π. χ. οἱ Τυρολαῖοι ἀριστεύουσιν ἐν τῷ ἐξακοντίζειν, οἱ δὲ ἡμέτεροι ὀρειβάται διαπρέπουσι τὰ μάλιστα ἐν τοῖς ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶσι. Καὶ μολονότι ἀντέχουσι καλλίτερον πάντων τῶν ἄλλων Εὐρωπαίων εἰς τὰ δεινὰ καὶ τὰς κακουχίας τοῦ πολέμου, δὲν ἔχουσιν ἐν τούτοις οὐδὲν θηριῶδες ἢ ὠμόν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἀπόδειξις τούτου ὅτι διῆλθον συχνάκις τὴν τῶν ἐχθρῶν χώραν χωρὶς νὰ ἀφήσωσιν ἕχνος κακοποιίας. Δέον ὅμως νὰ διοικῶνται ὑπὸ διοικητῶν σωφρόνων, διότι ὅσα εἶναι εὐπειθεῖς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἡπίους ἀρχηγούς των, τόσα καταλαμβάνονται ὑπὸ μεγάλης κλίσεως πρὸς στάσιν, ὅταν τυγχάνωσιν ἐκεῖνοι ὑπερήφανοι ἢ σκληροί. Ἴδου τὸ κύριον ἐλάττωμά των!

Τὸ πρῶτον τῶν Ὀρειβατῶν σύνταγμα. τὸ περίφημον **Blach Watch**, ἐσχηματίσθη τῷ 1740 καὶ εἶναι τὸ 42ον σύνταγμα τοῦ Βρεττανικοῦ στρατοῦ. Ἐστρατολογήθη κυρίως ἀπὸ τῆς φράγας τῶν **Campbell**, καὶ ἐκέρδισε τὰς πρῶτας δάφνας του ἐν τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ ἐν **Culloden**. Τὸ ὄνομα *Μαύρη Φυλακὴ* προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος τοῦ **tartan**, τοῦ κοσμουμένου ὑπὸ ποικίλων, μελανῶν, κυανῶν καὶ πρασίνων χρωμάτων. Τὸ σύνταγμα τοῦτο ἐστασίασεν ἐν ἔτει 1745 ἕνεκα τῶν ὕβρεων ἀμαθῶν Ἀγγλῶν τινῶν χωρικῶν, καὶ διότι ἐφοβοῦντο μήπως σταλῶσιν εἰς τὰς Νοτίους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἵνα πολεμήσωσι πρὸς πολὺ κατωτέρους καὶ ἀναξιούς τῆς ἀνδρείας αὐτῶν. Ἀποκαταστάσης δὲ τῆς τάξεως, συνετέλεσε τὸ ἐν λόγῳ σύνταγμα οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐν **Fontenoy** νίκην τῶν Βρεττανῶν κατὰ τῶν Γάλλων. Ἐκτοτε τὰ τῶν Ὀρειβατῶν συντάγματα κατέχουν τὴν θέσιν τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἐν τῷ Βρεττανικῷ στρατῷ. Οὐδεὶς στρατηγὸς ἠδυνήθη νὰ τοποθετήσῃ ἄλλους στρατιώτας πρὸ αὐτῶν, διότι οὗτοι ἦσαν οὐ μόνον οἱ κάλλιστοι μαχηταὶ ἐκ τῶν ὑπὸ **Wellington** ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ ὑπὸ **Abercrombie** ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλὰ καὶ ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἐν **Waterloo** μάχη θὰ ἀπέβαιεν εἰς ἥτταν, ἂν οἱ Ὀρειβάται, δὲν ἀντεῖχον τόσον ἀνενδύτως εἰς τὰς τῶν Γάλλων ἐπιθέσεις, καὶ ἐν στιγμαῖς μάλιστα καθ' ἃς ἔκειτο ἡ τῆς ἡμέρας τύχη ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνδρεία αὐτῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ Ἐπαναστάσει ἀρχηγούντος τοῦ Ἀγγλοῦ **Havelock**, καὶ τοῦ Σκώτου **Campbell Lord Clyde**, ὥστε πολλοὶ ἦσαν οἱ εἰπόντες ὅτι οἱ μὲν Ἀγγλοὶ ἀπώλεσαν τὰς Ἰνδίας, οἱ δὲ Σκῶτοι τὰς ἀνέκτησαν πάλιν. Σημειωτέον δ' ἐπίσης ὅτι οὗτοι ὑπέφερον τὸ κύριον βάρος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐκστρατειῶν τοῦ Οὐλσέλεϊ.

Ἐν τούτοις σπεύδομεν νὰ δώσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν ἰδέαν τινα περὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς οἰκογενεῖας τὰς μᾶλλον γνωστὰς ἐν Εὐρώπῃ, λυπούμεθα δὲ σφόδρα ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀπεικονίσωμεν ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι τὰ λαμπρὰ καὶ πολυποίκιλα χρώματά των.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ῤΠΟ

M. A. BAÏER

Ἡ λέξις ἐλευθερία ἔχει δύο εὐκρινῶς διαφερούσας ἀλλήλων ἐννοίας ὑπὸ τε τὴν φιλοσοφικὴν ἔποψιν καὶ τὴν πολιτικὴν.

Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτῆς ἀναπτύξει, ἐπιδεικνυμένην ἐπὶ τισι λόγοις καὶ μετὰ τινῶν χαρακτήρων, ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης σκηνῆς ἐνθα ἡ συνειδήσις μαρτυρεῖ καὶ ἡ σκέψις δύναται νὰ εἰκονίσῃ αὐτήν, τοῦτο δὲ κατ' ἀφαίρεσιν πάσης ἐξωτερικῆς καὶ αἰσθητῆς δηλώσεως. Οὕτω θεωρουμένη ἡ ἀνθρωπίνη ἐνέργειά ἐστὶν ἐλευθέρα καὶ ἰδοὺ ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία, ἀρχὴ καὶ λόγος πάσης ἄλλης ἐλευθερίας. Δυνάμεθα ὡσαύτως νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ὑπὸ ἄλλοιαν τινα ἔποψιν, ν' ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἐν ταῖς διαφοραῖς αὐτῆς δηλώσεσιν, ἐν ταῖς διαφοραῖς σχέσεσι μετὰ τῶν διατάξεων καὶ νόμων, ἐν τοῖς διαφοραῖς ὁροῖς οὓς ἐπιβάλλουσιν αὐτῇ τὰ μεταβαλλόμενα εἶδη τῶν κυβερνήσεων. Ἐνταῦθα εἰσέτι ἡ ἀνθρωπίνη ἐνέργειά ἐστὶν ἐπιδεκτικὴ ἐλευθερίας, ἀλλ' ἐλευθερίας οὐδὲν ἐχούσης τὸ ἀπόλυτον, ἥς οἱ κινητοὶ ὅροι μετατίθενται καθ' ὅσον μεταβάλλουσι κλίμα, κώδικας, ἥθη. Ἐστὶν οὐχὶ ἡ ἠθικὴ πλέον ἐλευθερία, ἀλλ' ἡ πολιτικὴ. Τὸ πρόβλημα καθίσταται ἔτι πολὺπλοκον καὶ μᾶλλον εὐρύ· ἀτομικὴ ἐλευθερία, ἐλευθεροτυπία, ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐλευθερία συνταγισμοῦ, ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, τοιαῦται αἱ πολυειδεῖς ἐπόψεις ὑπ' ἃς παρίσταται ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, ὑποδεικνύομεν μόνον αὐτὰς χωρὶς νὰ ἐπιχειρησθῶμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐνταῦθα περιοριζόμεθα ἐν τῷ ἀρκούντως ἤδη εὐρεῖ κύκλῳ τοῦ φιλοσοφικοῦ ζητήματος, θεωροῦντες τὴν ἐλευθερίαν ὡς ἠθικὸν φαινόμενον ἀνεξαρτήτως τῶν ἑαυτῆς ἐφαρμογῶν, περιορισμῶν. καὶ ἐξωτερικῶν ἀλλοιώσεων.

Οἱ φιλόσοφοι μεγάλως διαφωνοῦσι περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐλευθερίας. Παραλείποντες τὰ περὶ αὐτῆς συστήματα τῆς ἀρχαιότητος, ῥαδίως πειθόμεθα ὅτι οἱ μᾶλλον περικλειεῖς φιλόσοφοι τῶν καθ' ἡμᾶς αἰώνων, οἱοὶ ὁ Καρτέσιος, Σπινόζας, Λειβνίτιος καὶ Κάντιος ὥρισαν διαφόρως καὶ ἔστιν ὅτε ἀντιφατικῶς μάλιστα τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν οἱ δὲ τῆς φιλοσοφίας ἐχθροὶ θριαμβευτικῶς ἀνακράζουσι περὶ τῆς διαφωνίας ταύτης· πῶς! αἱ συστήματα καὶ οὐδέποτε διδασκαλίαι ὥρισμένη! Ἡ ἐλευθερία ἐστὶ γεγονὸς τῆς συνειδήσεως, ἐὰν ἡ φιλοσοφία ἀμνηχανῇ νὰ νοήσῃ αὐτὸ στερεῶς καὶ ἀσφαλῶς ποῦ ἔγκειται ἡ βεβαιότης; ποῦ ἐνυπάρχει τὸ κύρος αὐτῆς; Ἐὰν οἱ ψυχολόγοι δυνάμενοι νὰ μετεωρισθῶσι μέχρις αὐτοῦ παραμορφῶσιν ἢ ἀρνῶνται αὐτό, ποῦ ἡ εἰλικρίνεια; Ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις περιπτώσεσι τί ἀποβαίνει ἡ τῆς φιλοσοφίας τιμὴ, ἐξελεγχόμενης ἀνεπαρκοῦς πρὸς διαφώτισιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ οὐσιωδῶς ἀνθρωπίνου ζητήματος, ἐν ᾧ ἔγκεινται αἱ τε μᾶλλον ἐπείγουσαι ἡμῶν ἀνάγκαι καὶ τὰ προσφιλέστατα συμφέροντα;